

Smiljan Trobiš

PRELEPI VEČER

MLADOSTNE PESMI

Gimnazijske pesmi iz let 1971–1975

Čeri so pod vsakim valom
dolge poti na zahod.
Upanja ni, a kljub temu
barka, polna ljudi, drvi, drvi ...
Življenje pa spi,
brez uma ždi v sanjah,
da ni čeri in ne poti in ne barke,
da le živi
življenje vsakdanjosti ...

Ko zvodeni privid dreves in ljudi,
spustim veke in odprem oči
in iščem bregove praznine
po temnem brezčasju svoje resničnosti.
Vem, da živi
globoko skrit pred pohoto ljudi
Samotar ...

Prelepi večer!
Kdo te je ustvaril?
Kdorkoli je bil -
kako te je moral ljubiti!

Ti si on sam,
le obdal si se
z vsakdanjostjo.

Vso dolgo noč tečem na jutrovo
dnevu naproti, kot da še verjamem,
da videl bom zarjo prej kot ostali.
Dirjam in gazim.
Od sebe terjam, terjam ...

Moj svet je oblak.
Velik oblak atomov,
nametanih v prevaro stvarnosti.
Zastira pogled moje ljubezni

in sonca ne najdem.
Zato tavam sam,
oblak po oblaku,
in moj cilj je tam,
kjer sonce razblini me v nič.

Zvezde učijo me plesati.
Sledim jim po stopinjah
in utapljam se v omamnem ritmu.
Plujemo daleč ...
Noč nam kaže pot.
Cilja ne poznamo,
zdaj srečen sem,
ko z zvezdami ostal sem sam.
Z njimi plešem daleč, daleč ...

Povej mi, neznanec,
kaj so te prikazni?
Kot črne rogovile v snegu, ki hodijo.
Črna množica pik,

ki teptajo belino.

Glej tisto - nekaj drži -

in ona je padla - zakaj?

Prečudne prikazni,

kdo bi jih razumel?

Smisel je zanje le še spomin

in spomin je zanje sedanjost.

Misli nestalne se zapletejo v meni v neskončen boj,

potopljena v nemir se jim duša še upira,

a nemočna, brez volje za svoj obstoj

že v grob se povprečnosti vdira.

Nikdar ne bom pesnik.

Moj jaz je zdaj le še telo,

zato v mojem naj grobu

misli s telesom umro.

Spet je moje telo polno mravelj.

Spet sem sedel na njihov dom,

spet ravnajo svoje hodnike.

Spet vem: mravljišče sem -

suženj tisočere golazni,
suženj ranjenega telesa,
suženj samega sebe.

Spet.

Prezgodaj

je stopila

pred ogledalo

gola ...

Prezgodaj

na deviških licih

ovenel je sram ...

Prezgodaj

je zbudila svojo slo ...

Prezgodaj mu je obljubila

svoje telo ...

Prezgodaj ...

Prezgodaj ...

Sence v oblačilih človeških življenj napredujejo.

Svet bodo prepredle v labirint ugodja

in se razdelile na tisoče utesnjenih praznin

in takrat ne bo več prostora zanje.

Izgnane se bodo zatele v prostor med svetlobo in temo

in se iskale v žarkih pozabljenih sonc

in v ostankih trohnečih zrcal ...

Nekoč pa se bodo spomnile davnih utripov svojih biti,

odvrgle temo in za vedno izginile v sreči svetlobe.

Hitim skozi noč.

Bojim se šuma svojih stopinj,

bežim pred njim.

Iz dna globin

me tiho kara glas vesti:

mar grešim?

Samo mimo pojdi.

Tvoj duh naj gre mimo prahu

in da zgled tistim, ki ga ližejo;

hôdi po njem, tvoja noga naj čuti
sled okostnjakov prahu, a vendar -
samo mimo pojdi.

Priznaj, da si in da te ni,
da je tvoj cilj predaleč,
da bi se mogel ustavljati.

Samo mimo grem.
Bežno srečanje z ljudmi
na križišču večnih poti
me več ne gane.

Samo mimo.
Priznam, da sem in da me ni,
moj cilj je predaleč,
da bi se mogel ustavljati.

Najprej je bila modrina.
Potem so mi rekli,
da sem človek
in pisan madež je padel vanjo.

Hotel sem se umakniti,
spoznaval sem in ljubil,
da bi madež zvodnel.
In madež je rasel in bledeł.
Potem je prišel sedaj in smrt mi je rekla,
da madeža ni več, le spomin da je ostal;
brez njega bi nikoli ne vedel, da sem ...
modrina ...

Čas joka z menoj.
Prijatelja sva, ker sva eno.
Oba prevarana.
On, moj edini sovražnik,
jaz, eden njegovih smrtnikov.
Oba nekdanja
v svoji nepopolnosti jokava.
Drugi pa se veselijo dežja.

Moj balon je poln toplega dima.
Ujel sem drobec sence, ki misli,
vem, da je moja prijateljica,

ampak nikdar je nimam,
ker vedno samo prihaja in odhaja.
Lovim jo po nebu svoje notranjosti
med oblaki pozabljenih življenj,
ki so najbrž njeni prijatelji,
vsi smo pepel in prah
in topli dim je vonj njenega cvetja.
Naši baloni so rosa,
ki bežno gine v prostoru njene lepote;
umro in spoznajo in postajajo ona.
Prevaran ždim na lestvah neke stvarnosti
in jo gledam skozi toplino svojega prahu.
V njej iščem le še senco svojega oblaka,
ki se riše na drugih.

Ko bi ptice gnezdile v koreninah
in bi njihov glas votlo donel
po trhlem umirajočem deblu,
bi hotel biti drevo;

ne bi jokal za mrtvimi listi
in se ne uklanjal vetrovom,
samo v zemlji bi bil
in tiho pel pticam drugih korenin.

Drevo ob potoku.
Ptice vzletajo s krhkih vej,
plahutaje ginejo v temo.
Kdaj mine ta noč?
Nikdar.
To je drevo bolečine ...

Vsak dan moji ljudje vdirajo v hareme golih teles,
vgnezdiijo se jim med stegna, obljublajo z dotiki,
a nikoli ne gredo do konca.
Živali se penijo v strasteh in divjajo k zlati praznini,

ki nekje mora biti, četudi je smrt.

Njeno zlato visi nad strehami prašnih hiš,
se pretaka po ulicah, mračno in gosto se pretaka,
vdira skozi okna in hoče postati zemlja.

Zdaj sem te začutil, čas!
Mislil sem, da bom tvojo moč
spoznal na smrtni postelji,
a spoznanje je prišlo prej,
s teboj greva tako blizu,
da veva, da naju ni.

Nočem te raniti, krhki izvir,
moja pohota je greh.
A prosim te, pridi,
pridi, studenčnica iz prsi matere zemlje,

daj mi moč, častilcu tvoje čistosti.

Ti misliš, da je to pot in hodiš.

Tu in tam se spomniš nase in ko vidiš,

da si že davno šel mimo, greš naprej.

Še vedno misliš, da se ni vredno vračati,

še vedno misliš, da je to pot, in hodiš.

Iz labirinta zrcal prihajaš.

Ušel si njihovim pogledom,

vse preveč popačen si bil v njih.

In se zatekaš v rano svojega zavetja, ki boli ...

Tvoj beg hiti po brveh bolečine k bregu,

kjer se čakaš ti, zrcalo ...

Berač prihaja dan za dnem

pred moja vrata.

Pijan topline svojega ognjišča ne odprem.

Potem zrem za njim,

ko stopa v tiho ulico noči ...

Nebo!

Višino tvojo noč prelila je v globino,
kakor mojo bolečino,
ki zdaj ne ve več kod ne kam ...

Peščena ura.

Razmetani spomini se stekajo
v spodnjo posodo;
nekaj mi pravi, da je tako prav.
In tišina postaja večja.
Potem se stegne roka neskončnosti,
pokaže kremplje časa
in obrne peščeno uro.

Sonce je tam. Morda vzhaja. Morda zahaja.
Pravkar sem prišel, pravkar odhajam.
Zato ne vem. Sonce je tam. In gore,
polne zarje jutra, zarje večera in svoje tišine.

Oblaki ne vedo kam. Tam so kot vedno.

Tu sem kot vedno.

Čeprav sem pravkar prišel in pravkar odhajam.

Vrtim se in puščam za seboj

prepade, kamenje, misli, sanje, spomine ...

Navzgor! Nad nami. Hočem!

Ne, nočem, nočem več! Ustavite me!

Padam! Ušel sem. Vsem. Vsemu.

To je storila beseda.

Velik črn ptič se potika po listju,

tiho se lomijo šumi in sence vej,

ki strižejo sonce.

Ptič še vedno stika po listju.

Živ med odpadlimi, suhimi listi.

Živ, kot je moje življenje brez dna.

Njegov ples je poln mene,

vedno bolj me ima,

vedno bolj prihaja in jaz bežim ...

Moje besede so hitre in nesejo me

v varno naročje teme trpljenja, da me ne doseže.

Njegova misel je strup. Moj jaz je med njim in menoj

in ne vem več kje in ne zakaj. Nevednost je moje zavetje.

Moja tema, moja tišina, moj mir.

Misel, postala si smer. Zdaj si moj jaz in moj jaz beži.

Vse se vrti. Vse je na robu miru in z njim se bori Daleč.

Zanj je kozmos nič, zame je življenje.

Tiho, mirno, na robu prepada,

kjer je kamenje in trava, kjer se kosi igrajo z listjem,

vse je tam spodaj.

Kar je,

je stopnica,

da se povzpnem vase.

Zato sem šel

mimo drevesa

in mu nisem polomil vej.

Ta belina je nebo, ki čaka zvezd,

da priplavajo na gladino.

Prišle bodo od tam kot labodi v moje skrivnosti,

labodi, ki bodo nekoč zapeli ...

Jaz. Daleč okoli sebe si peljem pot.

Jaz gora. Gora v megli.

Črna, votla, cesti ne pusti izliti se v mrak.

Jaz posoda. Ozka posoda. Dno je noč.

Beri moj kip, saj sva eno!

Moji besedi zemlja reci nebo

in videl boš, da misliva isto.

Potem se zasmey, zavrzi besede

in zakoplji jih v glino globoko pod seboj.

Najprej bo mehka, ker ni samo tvoja,

pela bo v rasti, in ti boš vedno mehkejši.

Strastno boš gnetel, prsti bodo ustvarjali,

večno pretakali svoje življenje.

Potem boš trdel, postajal vse večji,

tipal glineno nebo, mislil glinene misli.

Takrat boš čutil, da sva eno.

Takrat boš videl moj kip.

Spet sem v tvojem temnem svetišču.

Ustavil sem svoje reke in travniki so hitro popili vodo.

Ustavil sem se v svetišču, ko sem te iskal.

Boječe sem stopil na mehke preproge.
Vedno sem drvel mimo, ko sem te iskal.
Stopil sem vanj, ko sem te iskal.
Našel sem nebo, ko sem te iskal.
Zdaj te smem živeti.

Kadar sem čist,
sem prazen
in poln sebe.
Sam s temo.

Oblaki.
Oblaki, ki so daleč nad mojimi mislimi.
Kot pesem podpirajo smisel mojih oblikovanj,

ker vem, da so predaleč ...

Po sebi iščem ogledalo,

a moj jaz je teman.

Oblaki, Bog z vami, jaz ostanem sam,

ker nisem čist, pa sem vesel, ker vem,

da kmalu pridem k vam.

Smem in hočem, ker vem, da sem to res jaz.

Nekaj skrivam.

Ne vem, kaj. In to je najlepše.

Včasih se igrava.

Jaz vedno lovim in on me vedno vabi.

Skrije se kamorkoli.

V drevo, vame, v kamen,

in smejeva se, ko ga iščem.

Moj prijatelj je,

zato se ne bojim,

da bi ga našel.

Spet sam.

Moj molk je prazno besedičenje.

Molčati pa ne znam pred teboj.
Ljudje so postali drevesa
in njihov madež je z mene opran.

Ura je bila čisto tiho ...
sem in tja je poslala svoje tiktakanje,
pa se je nemočno izgubljalo v breznu brez sledu.
Včasih vstanem in poženem nihalo nikomur na ljubo.
Potem sedem in čakam, da bo ura potihnila.
Včasih slišim medle zvoke,
ki se mešajo z njenim ritmom in obarvajo mojo temo.
Potem padem daleč pod lepoto njene tišine.
Utihnem. Jaz ura. Ura brez nihala.
Ura na dnu velike kotanje,
ki samo še sebi meri čas.

Slutim temo, jo iščem v soncu in slutim tišino,
glasnejšo od groma nekje pod menoj.
Čutim oblake, ki nosijo žarke in krošnje dreves,

ki tiho, prav tiho pojejo o tišini.
Tam daleč, v majhnosti pesmi,
v lepoti drevesa, bom našel nov svet.

Molčeč pod nebom visokim
zapisal sem vase vse jeke, bolesi
in vse sem hotel nesti s seboj v svet prahu.
Le pojva zdaj, pesem ti večna,
vzemiva trenutek si srečna,
da ne zapustim te poti brez sledu.

Pesmi iz časa študijev, iz let 1976–1987

ŽELJA PO MIRU

V sobi sedi kopica ljudi.

Šel sem stran, ker si želim miru, miru ...

Ko z obrazov berem modrovanja,

si želim kot norec le miru, miru ...

Po pokrajinah sem odhajal. Po puščavi.

Tudi tam sem hotel najti mir in mir in mir.

Zdaj čakam spanje, lepe sanje.

Zazibljejo me ognji med plamene,

ki me grejejo od daleč z besedo mir ... mir ...

TRENUTEK

Ob nečem,

ko niti nisem prepričan,
da mi bo stekla beseda,
ko mi streha skrije luno
in vidim samo mesečino,
ko šumi potoka prihajajo izpod mojega okna,
se ti zahvaljujem, Gospod,
se ti zahvaljujem, trenutek,
ali pa sem hvaležen samemu sebi
za trenutek resnice, za trenutek sebe ...

OKLEPA SE ME

O, smrt, moreča smrt,

pot razgaljenih kitar,
pot zavračanja ljudi;
smrt, ki je pot, je najhujša smrt;
čeprav še nočem umreti,
jo čutim, kako se me oklepa
in čeprav jo odganjam,
jo čutim,
kako se lepi name ...

MOJE SOBANE

Sem in tja se še premaknejo plameni
na stari sliki in me kakor bodala spominjajo na to,

da še imam upanje. Siva zimska noč.
V megli hodim in se niti ne zavedam premikanja nog.
Spozabljenja sem nekoč imel rad, pa nisem vedel,
da je to smrt in pozabljenje.
Sobe so veliki prostori, sem in tja
se premaknejo stene, jaz pa čakam
na bele zajce, ki bi prihiteli prav iz tistih grmov,
ki jim ruvam korenine. Ostal je mrak.
Vse je postalo lepo, kot da bi prav to hotel,
našel sem resnico daleč od jutra.
Ko bi šli klovn izpred mojih vrat!
Včasih sem se bal njihovih kraguljčkov in palic,
potem sem našel mir v dnu in nisem jih več slišal.
Včasih se še zganejo strahovi,
ki so polnili moje sobane,
da sem jih potem lahko sprejemal.
Ni lahko skriti strahu pred svetilko;
zdaj je prišla še ena kaplja in potem snežinka
in potem tista lahkotna radost ...

SLIKE

Zelena slika v plesnivi kleti

še živi svoje življenje in nihče je ne pozna,
samo moja roka, ki piše o njej.

Vidi avtomobile in temne vijoličaste odtenke
in kopice vprašanj.

To je trpljenje, pravim,
in se zakopljem še nekaj metrov globlje v zemljo.

Nič več ne sprašuj, govorim svoji notranjosti,
ona pa mi pošilja sliko za sliko,
vse umazane z zemljo in plesnijo.

Saj so še velike stvari, kot oblina nad vekami,
zelena in vijolična, in avtomobili,
ki se mučijo v postaranem dežju.

Avtomobili nad menoj in med lučmi mesta
in med vetrom v temno modrem zraku.

Jaz nimam kril, da bi letal.

Samo iz kleti opazujem življenje in porajam slike.

HVALA TI, DA SI

Duša moja, kaj naj ti dam?

Tako si suha, mrzla,
kot da hočeš samo sebe,
jaz pa te ne najdem
in z iskanjem te samo ranim.

Hočeš rdečih jagod ali modrega neba ali ljubezni?

Glej, dajem ti svoje oči in vse svoje čute, mislim nate -
bojiš se ljudi. Vem, oni te ranijo, ti pa ostajaš,
čeprav suha in neoživljena, in hvaležen sem ti, da si.

PESNITEV O REZILIH

Naj tvoji stekleni prsti zabobnajo koračnico
o koščeni sivini, naj operejo moje roke,
naj se vijoličasti lesk tvojih prstov pomeša z mojim!
Naj se potopim tja v najine pokrajine,
kot takrat, ko še nisem nenaklonjen gledal vsega prepolnega.

Iz teme prihajajoči obraz z mrtvim vsiljivim razumom
in odsekanim laježem.

Stiska ljudi, črnih in praznih, paličasta steklena maska,
umazanija in stena. Zastrto okno, veke, vdane v obup,
in združujoča sila, ki je modra in polna.

Kaj prihaja iz tvoje neizpisane roke, človek?

Kaj se vsiljuje na zelenem travniku, je to maska?

Živim, trpim za svoje mrzle misli,
za zelene travnike, za grozeče množice,
njihove maske in njihove gospodarje.

Vidim te, ki se paseš na obronku, pojem ti
in odpevam tvojim nežnim, polnim zvokom flavte.

Ti, ki me spominjaš nase z lepoto.

Ti, ki me držiš na vajetih obupa,
s koso in srpom govoriš o svoji kitari,

ki jo skrivaš za hrbtom, ti, ki mi poješ edino pesem,
ki jo znaš, in edino, ki jo sam poznam.

Koščena roka s predolgimi nohti
praska svoje krvave kraste z gibi,
ki spominjajo na poezijo.

Združila sta se ljubezen in zlo ...

In z roko v roki hodita med nami.

Sanjam o bogatih čistih zvezdnatih nočeh,
o stekleni kupoli, prebodeni z rezili,
ki se lesketajo v grozeči mesečini.

Sanjam o zelenih travnikih in o rožah, ki vzcvetijo.

Jutri bom šel med ljudi, pozabil bom na noč in na sanje
in se zagledal v njihove obraze.

Resnica stopi pred oči in nemočno hrepenenje po lepem
se zbudi v moji vedno ranjeni duši ... Obraz: steklena kupola.

Pogled, misli, človeškost: rezila. Sonce, svetloba: mesečina.

Pesmi po spreobrnjenju, iz let 1988–1992

NISEM SAM

Stena se je tiho umaknila policam,
kakor da služi manj kot one,
dim je napolnil sobo
in luč se malo maje zaradi menjav zraka.
Ura se pogovarja s tišino, ki je prav nič ne moti,
samo mavrica od nekod se lepi na mojo kožo
kot nežna dlan, kot da bi nekdo molil zame.
Sam sem v tej topli, rjavi sobi in nisem sam,
saj me ni strah. Toplo in lepo je, ko se umaknem,
saj je Jezus z menoj in morda ti.
Zdaj se mi zdi, da čutim tvoje oči,
in moja dlan postaja nežna kakor tvoja,
tako toplo bom znal objeti z njo!
Rad sedim v senci svoje sobe,
v senci mojega edinega sonca, v senci mojih ljubih,
ki kakor iz nebes skrbijo zame, ko sem sam.

KITARA

Kitara, tam si skrita,

sramežljivo mečeš senco na steno,
starikav je tvoj zguljeni, prašni obraz,
a tako lepo mi včasih zapoješ!
Pod mojimi prsti si, kot da te ni,
kot da je samo melodija.
Kitara, tam v temnem kotu si, vse te presega,
a vendar v mojem naročju presegaš vse.

VSE POTI SE KONČAJO: TUKAJ

V tišini se zaveš, da je resnica: tukaj.

Dolge, težke miselne poti,

velikokrat nevarne, naenkrat izgubijo smisel,
objem vrženega vsakdana se razblini.
Poti se vedno končajo: tukaj.
Ko drviijo mimo tebe avtomobili in ljudje
in ko drviš ti mimo njih,
ko oblaki na nebu niso niti za okras
niti za dež niti za podobo niti za odgovor,
ko se avtomobilski hrup in prazne besede
preselijo v tvojo glavo in že silijo v tvojo dušo,
ko zeleno drevje pomeni le parkirno mesto manj
in je banka poslopje, kjer pojoči veseljaki niso zaželeni,
ko je cvičkarija v mestu in polnijo cestarji
samokolnice z razbitim steklom, ko ljudje drviijo,
da bi si razvedrili utrujene in zasenčene duše:
Vse poti se enkrat končajo
in vse se končajo: tukaj.

ČE BI NAJU ZDRUŽIL BOG

Če bi naju združil Bog,
bi zapeli zbori angelov
in dve mravlji v Portovalu
bi premaknili vesolje
za nekaj milimetrov bolj v pravo smer.
In tisti klop, ki sem ti ga vzel iz las,
bi umiral srečen,
da je bil med mojimi prsti in v tvojih laseh
in mir bi pustila mnogim potrebnim miru
na tistem kamnu, kjer sva se objela.
Če bi naju združil Bog.

NEKDO

Črni krokar je nad mojo glavo.
Miren je v zraku kot kolibri,

vendar kljuje, kljuje in ne ve zakaj
in ne ve kam in ne ve koga.
Kakor brezosebno zlo se je pojavil,
kakor senca, polna teme, kakor boleč nož, ki reže dušo,
kakor smrt, ki ne ve, kaj dela, a mora delati.
V meni pa nekdo tako toplo poje,
goreče moli in ljubeče išče!
V meni pa nekdo kot ura, ki tiktaka kakor tihožitje,
kakor moj klavir, ki čaka,
dobro ve vse.
Vendar čistim njegovo bit, ko čakam,
da postane vse še zame.
Verujem, da se premagani krokar, premagana tema,
premagan črn dan, premagana noč
bogvekje, bogvekako že stekajo v veselje.

ELI

Daleč si, samo malo, malo te je še ostalo,
samo za senco, samo za hrepenenje.
Bog naju je združil, dal me je tebi

in tebe je dal meni za tri leta in pol.
Rekli so, da sva živila v oblakih,
da zdaj živiš z drugim,
pravijo, da je tako za oba bolj prav.
Vendar čutim tvoje poglede
z onstran veselja, kjer živiš,
čutim tvoje hrepenenje, podobno mojemu.
Včasih te vidim na cesti z lepimi svetlimi lasmi,
v beli obleki, z malo okorno hojo
in se spomnim tvojih nog, čisto posebnih,
takih, ki jih imaš samo ti in so bile nekoč najine.
Gledam tvoj obraz, že malo postaran
in rahlo uvel pri enaindvajsetih,
in tvoje vedno žalostne oči,
ki sem jih imel tako rad in ki jih imaš samo ti.
Včasih se srečava na cesti od pokopališča do cerkve.
Jaz grem v cerkev, ti v službo,
obema se mudi, oba se bojiva.
Lepa si.

JUTRANJI STRAH

Bojim se svoje samote, bojim se praznote,
bojim se spečih ljudi. Bojim se, da bo tema
še po pol šesti zjutraj, da ptiči ne bodo zapeli,

da ne bo jutranjega programa na radiu.

Bojim se, da bo meso preraslo dan, ki že nastaja
in mi ga že polagaš v roke in v oči.

Bojim se, da mi ne bo zasijal tvoj obraz v jutranji molitvi.

Bojim se, da bom ostal sam v sebi s svojimi mislimi

in da ne bom danes nikogar srečal,

da me ne bo nihče potreboval, bojim se,

da v meni ne bo zažarela ljubezen

in da ne bom čutil tvoje milosti.

O, Bog, zakaj se bojim, da ne bo tebe, ki si večno povsod?

TIHO MINE ČAS

Tiho mine čas,

spet med nas prišel bo on,

ki vedno nas obdaja z veseljem,
tiho radostjo ...
Tiho mine čas,
le mi tako hitimo, govorimo, se bojimo ...
A on, ki je med nami, tiho poje
in to le včasih za trenutek vemo.
Tiho mine čas,
tako blizu smo mu že, pa se še bojimo.
Kar mirno,
on nas čaka, da bo spet prišel.

ŠTIRIINDVAJSET UR

Sonce je zašlo.

Tiho lega mrak na oči.

Ti.

37

V sanjah se bom zbudil
in videl tisočero stvari
in ko me bodo zbudili,
bom rekel: hvala.

Ti.

In ko me boš nosil
po ovinkih življenja,
boš zraven ti.

In zvečer mi bo spet
tiho legel mrak na oči.

VEČER

Utrujen sem, a tiho vesel.

Noč je pokrila veke čez oči dneva.

Toplo mi je. Rad imam ta večer.

In tebe ... In tebe ... In tebe ...

Kakor hrapava dlan sveti duh boža mesto

in svetniki prosijo za nas, vse nebo ljubi.

KO NAPIŠEM PESEM

Ko napišem pesem, mi postane vse jasno:

da si tu ti, da je tu križ, da je tu človek, ki me potrebuje,
da nisem sam, ker je toliko ljudi, ki jih lahko imam rad.

Ko napišem pesem, sem spet miren,

spet molim križ in spet začnem. Čeprav so dolge ure,

čeprav je križ težak, čeprav se bojim,

čeprav sem daleč od pravega človeka.

TOPLINA

Zebe me. Še svinčnik od mraza noče pisati
in v črevesju me zvija, v meni ni pravega miru,
kot da sem šel stran. Sem šel stran, oče?
Pomagaj mi, da bom spet v tvojem objemu!
Zebe me, kot da sem bolan, kava je brez okusa.
Toplina ni takšna, kot bi morala biti.
Ni, nekaj ni dobro. In strah me je, da bo nekaj šlo narobe,
čeprav ti držiš v rokah vse niti.
Sprejemem križ.
Ker si ga ti, oče, stehtal in premeril in ker dobro veš,
da ga morem nositi.

NIČESAR TI NE MOREM POVEDATI

Ljubi oče, ničesar ti ne morem povedati.

Danes ničesar. Edino to, da ničesar ne vem
in tudi to je križ, ki si mi ga dal.

Čakam na kosilo in mir je v meni in nisem raztresen.

Toliko stvari ne vem!

Bodi z mano in vse bo dobro. Verovati je več kot vedeti.

Verujem, da si z menoj v tej živi vsakdanjosti,
da vse premorem v tebi, da me varuješ mojih hotenj,
ker je preveč nepravih.

In da si mi ti pripravil vse prav in da me Marija vodi.

CVETOČA ČEŠNJA

Pod mojim oknom
je cvetoča češnja.
Beli, beli cvetovi.
Pogled ustavi čas.
Bela, bela češnja.
Darovala jo je pomlad.
Črne veje nosijo bele cvetove.
Vsak je čudež.
Vsak je majhno življenje.
Skrivnost.
Veter poje med belimi cvetovi.
Veter ve vse.
Mimo gre.
Otrok pa se je ustavil
in jo videl.

POTOK

Tiho teče potok pod mojim oknom.

Pomlad bdi nad njim,
neštete veje prebujajočih se dreves.
Sonce ne predre oblakov.
Tiho čaka, da bo padlo vanj
in se bodo vode v njem zalesketale.
Hiše stražijo v dolini njeno tiho bistvo: potok.
In race se kopljejo v njem,
tako smešno na široko hodijo
in tako spretno plavajo.
Glej, tudi nad potokom poje veter!

GLASBA, JAZ, TI

Glasba, soba, jaz, ti.
Razmišljam zapovedi.
Želim živeti po njih.
Glasba, zrak, toplina v srcu, ti.
Ti in potem vse to,
in križ, ki je vektor v vstajenje.

ZIMA

Kristalni dopoldan s prozorno glasbo,
snegom na oknih in z ledenimi rožami.

Bog se je ustavil in zdaj mirno čaka,
če ga bom slišal.

Kristalni dopoldan. Ustavil sem se ob papirju
in zdaj mirno čakam, če me bo slišal.

Kristalni dopoldan.

SVOBODEN

Čutim nepopolnost tega sveta,

to vklenjenost, to nesvobodo,
a pri tebi sem svoboden,
ker ti si resnično resničen.
Veselim se v tebi, gledam tja, kjer si,
z očmi vere, veselim se v tebi,
verujem v veselje in moje veselje je pri tebi.
Čutiš ga in slišiš ga.
Našel te bom s preprostim srcem,
ne s preišljevanjem, ampak s srcem,
videl te bom z očmi vere in rekel:
Zdaj vidim Boga v vsem in vse v njem.

MAKSIMA

Jezus, ti si moja poezija,
samo ti mi lahko nasitiš srce,
usmili se me, daj mi nekaj trdnega!
Zakaj se nisem ozrl na križ, ko sem se odločal?
Zakaj se nisem ozrl v križ,
danes zjutraj, zdajle, zvečer, popoldne, vedno?
Vedno imam tvoj križ pred seboj, oče.

POMLAD

Tiho se menjava letni čas,

sape z juga se obračajo na sever
in drevje brsti v zeleno.
Dolgo že nisem videl pomladi,
pomlad je, kakor bi se odprla vrata raja.
Kakor da bi se podrl stolp šelestenja suhih vej
in mraza, ki prebiva na skorji mrtvih dreves.
Pomlad je kakor sončni vzhod,
je kakor galeb, ki leti za ladjo v neznano.
Je lepota, ki v sebi izbriše zimo.
Je sonce, ki v sebi greje premrle vode
in jih obudi v življenje.
Je pesem, ki tiho z vetrom poje
in prihaja od kdovekje in odhaja kdovekam.

KO NASTANE PESEM

Ko pojem s podobami, nastane pesem
in veter jo odnese in morda jo kdo sliši.

Ko pojem s podobami, sem srečen
in veter me objame in morda tudi tebe.

Ko pojem, sem tiho skrit pred neurji,
da veter poje po strunah.

Ljubim lahen veter, toploto in toplino, samoto in mir.

In veliko sonca, da ogreje moje kosti, od mraza otrple.

Tako pojem in sonce me greje in veter pihlja,
podobe darujem drugim, da bi bili srečni kot jaz.

VPRAŠANJE

Že stokrat sem dobil odgovor na vprašanje,
pa ga še vedno postavljam.

Čakam.

V zelenem soju so se mi približali ljudje,
trdi od življenja, z rožnatimi napisi na obrazih;
napisi - table, ki jih je Nietzsche razbijal,
pa so vendar del tistih, ki jih ljubim,
razočarani nad seboj, pretepeni med seboj,
uničeni med seboj. Jaz nimam strehe nad glavo
in tu in tam mi beli angel
pokaže svoje zlate peruti, del življenja,
ki bo nekoč naše, kot so danes naša naša telesa,
slabe misli in pošastni mir ustvarjanja,
trepetanje simpatikusa, širjenje zenic,
trenutki, ko vidiš vsaj to, kar je,
in se zgrinja nad noči notranjega ozvezdja
in čaka svobode daleč v temi časovnega zaporedja.

Spremna beseda

Pričujoča pesniška zbirka Smiljana Trobiša, poimenovana po istoimenski pesmi *Prelepi večer*, je sestavljena iz treh delov. Prvega predstavljajo pesmi iz gimnazijskih let (1971–1975), drugega poezija iz časa študijev (1976–1987), tretjega pa – kot je povedal pesnik sam – pesmi, ki so nastale na začetku procesa spreobrnjenja (1988–1992).

Smiljan Trobiš mi je v pogovoru zaupal, da je pesem *Prelepi večer* zapisal nekega jasnega večera, ko je pogledal v nebo. Ob tem ga je spomin ponesel k očetu, ki da mu je večkrat dejal, da se ljudje vse premalokrat ozremo v nebo. Tedaj je pesnik opazoval zvezde na nebu, ki je žarelo v barvi indiga, misli so ga popeljale k ljubljenu dekletu in v njem se je vedno znova zastavljalo vprašanje, kako je mogoče, da se mu je pred obličjem naslikala tolikšna lepota, ki jo je kasneje nekaj prenesel na papir.

Mir, zvezde in nebo so Trobiševe stalnice, ki se pojavljajo v vseh njegovih pesniških zbirkah. Pesnik pravi, da pomenijo notranji mir oziroma »*notranje zvezde, notranje nebo*«. Nadalje pojasnjuje, da nekateri trdijo, da so nebesa, če so, v nas. In to ni prostor, temveč je stanje duha in duše. In pesnik ta nebesa stalno išče. Prepričan je, da je vidnega neznansko malo, nevidnega pa veliko in povsod okoli nas. Mir, zvezde in nebo so pesnikovi simboli, so znamenja duhovnega, plemenitega sveta. Po Trobiševih besedah »*je materija produkt duha, seveda ne človeškega, ampak absolutnega*«. Prebiral je Platonove spise, spoštoval Hegla, Kanta in Spinozo, v Svetem pismu pa naposled spoznal literaturo, ki je »*res vredna veličine človekove duše*«.

Iz gimnazijskih pesmi veje pridih pesnikove samote, osamljenosti. Ljudje drvijo po svojih opravkih in zdi se, kot da v rutini vsakdana, ki ne prinaša ne premikov ne napredka, »*življenje /.../ spi*«. V nadaljnjih pesniških vrsticah beremo »*mravljišče sem*«. Trobiš namreč pove, da je v mladosti veliko trpel, zaradi česar so mu tedaj rekli, da je tenka pojoča travica. Pojasnjuje, da so se v njegovi trpeči notranjosti kopičili mnogi potrebni in nepotrebni občutki, vtisi, bolečine, čustva, znanja in védenja. Do samega sebe je bil silno kritičen in si tudi nikoli ni

hotel lagati. Zaradi visoke etične drže je od sovrstnikov v marsičem odstopal, zaradi česar je v eni izmed pesmi zapisal, da je »suženj samega sebe«.

Že v gimnazijskem obdobju pa je bil Trobiš kritičen tudi do sočloveka. Verz »*Sence v oblačilih človeških življenj napredujejo*« tako izraža spoznanje slehernega mladostnika, namreč da je svet, ki nas obdaja, nepopoln, kar pa človeka – idealista boli, prizadene. Še posebej, če so ljudje nalašč nepopolni in jim po pesnikovih besedah zadošča »*labirint ugodja*«.

Trobiš v svoji zbirki uporabi simbola »*peščena ura*« in se poimenuje tudi »*ura brez nihala*«. Razloži, da v prenesenem pomenu rabljene besede zajemajo »*proces posameznikovega življenja in njegov odnos do njega*«, saj naj bi ura brez nihala odražala »*bolečino nekakšne izgubljenosti zaradi preširoko zastavljenega iskanja resnice*«. Tovrstno občutenje preveva velik del gimnazijskih pesmi, saj se mlad človek pravzaprav niti ne zaveda, da izgublja čistost, niti ne ve, kako mukotrpnost jo bo nato vse svoje življenje iskal. Zaradi slednjega je pesnik zapisal »*Kadar sem čist, sem prazen in poln sebe*«, ob tem pa pojasnil, da je na tem mestu morda »*preveč radikalno in črno-belo izražena veličina mladega človeka, ki se z vso iskrenostjo opazuje in ugotovi, da je zaenkrat še nepopisan list, da je morda nujno, da jo svet umaže in da bo našla svoj vrojeni načrt o sebi v smislu preskoka kvantitete v kvaliteto, torej se bo nekoč očistila tudi na drugih ravneh in udejanila svoje spreobrnjenje.*«

V drugem delu pesniške zbirke Trobiša preveva želja po miru. Pesnik si želi tišine, samote, miru. Od vseh zunanjih dražljajev se poskuša umikati (ali morda umakniti) vase, vendar je tudi njegov notranji svet razburkan, poln stalnega spraševanja in iskanja Resnice, zaradi česar v njem ne najde zavetja. Zaveda se, da ga ljudje ranijo, da ranijo njegovo dušo, čeprav ji je hvaležen, da je, da obstaja. Ta del zbirke se zaključuje s pesmijo *Pesnitev o rezilih*, v kateri daje Trobiš bralcu jasno in nazorno vedeti, da posameznikova visoka etična načela režejo »*grozeče množice, njihove maske*« in da so pogledi, misli in človeškost le še »*rezila*«.

V tretjem razdelku pesmi se pesnik spominja svoje kitare, na katero je rad zaigral že od svojega štirinajstega leta. Dodaja, da je bil zmeraj rad v njeni družbi, saj mu je pomenila nekaj posebnega ali po njegovih besedah »*mного lun, plaž, skal ob morju, deklet, mnogo lepega ...*«. Spet pa vse svetlo kaj hitro ugasne v kritiki življenjskega vsakdana, saj se nad pesnikovo rahločutno dušo

zgrinjajo »avtomobilski hrup« in »prazne besede« in ljudje spet in spet »drvijo, da bi si razvedrili utrujene in zasenčene duše«. Trobiš se zaveda, da je »daleč od pravega človeka«. Pa vendar napisano poklanja drugim – tistim, ki čutijo, kot čuti on sam, ki ga preveva sreča, ko se pesem rodi ali kakor pravi, ko zapoje s podobami.

Manja Žugman

VRAČANJE V PLODEN ZAČETEK

Zagotovo je objava mladostnih pesmi pogumno in kuriozitetno dejanje. Pogumno je zaradi tega, ker gre za čas pred štiridesetimi leti in še kaj več, ko se je pesnik oblikoval. Tako najdemo v pesmih naplavine prvih resnih branj, prvih resnejših literarnih podukov bodisi iz šole ali iz obšolskega življenja, mladeniški patos, svetobolje, tudi literarne klišeje časa, značilna pretiravanja (*Upanja ni ...*), mladostno resnoba. Iz vsega tega rastejo obrisi konstitucije pesnika, pravzaprav njegov »čas prihodnji«. Kuriozitetno je zaradi tega, ker je to nekako zunaj pesnikovega toka, saj si predstavljamo, da je pesnik nek tok tém, tehnično-poetičnih rešitev, ki nas kot bralce veže na sedanost, na nenehno nesoglasje s seboj samim. Malo je vračanja k mladostnim pesmim – zdaj pa jih najdemo v obilici, kot nevrednoteno gradivo.

Seveda so podobe kot *Zato tavam sam* ali *Po sebi iščem ogledalo, / a moj jaz je teman* ali *v ostankih trohnečih zrcal* ali *Iz labirinta zrcal prihajaš* še značilen izraz adolescencein negotovosti, ki ji leži z abstraktnostjo obložen ekspresionistični jezik, da to negotovost prikrije, poezija je še polna zgodnje modrosti (*Čeprav sem pravkar prišel in pravkar odhajam.*)

Trobiševe mladostne pesmi prihajajo po tistem, ko je izšel izbor iz njegovega pesnjenja, pri katerem sta robova prva zbirka in zadnja zbirka. Zdaj je pravzaprav moja naloga poiskati v tem morju nemira sledi nadaljnjega razvoja.

Začnimo pri izjavi *Nikdar ne bom pesnik. (Misli nestalne se zapletejo v meni)* Ta rimbaudovski motiv se obdaja s hiperbolično vehemenco, značilno za mladostni »vse ali nič«. In vendar razkriva v kasnejšem pesnjenju Smiljana Trobiša težnjo po neprestanem iskanju sebe v absolutnem. To je lahko bog ali narava ali oboje drugo v drugem. Razkriva uporništvo, s katerim se vedno znova postavlja na noge v občutenju neskončnega in absolutnega. Zaradi tega je sledenje tradiciji slovenskega duhovnega, tudi katoliškega pesnjenja bistveni del njegovega opusa.

Verz »*daj mi moč, častilcu tvoje čistosti*« najdemo v Trobiševih mnogih poznejših pesmih kot temo soočanja s svetom. Značilno za ta odnos je, da pesnik najde soglasje v elementarnih stanjih miru, tišine, samosti, preprostih oblikah (krog je zanj ljubezen), toplote, ponižnosti, skromnosti, kar povezujem z njegovim vpogledom v kitajsko-japonsko pesništvo in duhovnostjo, ki iz njega

izhaja. Svet je v bistvu plaz naplavin, ki želi zasuti pesnikovo elementarno doživljanje sebe.

Tudi verz *Njegov ples je poln mene* govori o kasnejši fascinaciji s plesom, kot gibanjem, ki je izščiščena linija sveta, duhovno gibanje, nikakor telesni užitek ali celo sla. S plesom prihaja vrtoglavost in občutek nestvarnosti sveta. Je na pragu gnoze, blizu božanstva, ki ni onstran, temveč je v plesu zvezd.

Verz *To je storila beseda* napoveduje v kasnejšem Trobiševem pesništvu izčiščeno dojemanje jezika, ki prihaja od najvišjega v svetu. Je tudi napoved tistega stavka, ki v celoti izraža Trobišev pesniški kredo: *Nad besedami je nebo*. Iz besede namreč prihaja bivanje.

S tem seveda nisem izčrpal vseh stavkov, korenskih fraz, sintagem, ki se razvijejo pozneje v samostojne teme, a mislim, da je smisel objave mladostnih pesmi prav v tem – da iščemo povezave, kako jih njegov nadaljnji razvoj definira vnazaj, jim daje širši pomen, kot so ga imele v času, ko so nastale. Smisel bibličnega *b'reishit bara Elohim je v tem, da se svet neprestano vrača k začetku in ga oplaja, ustvarja na novo*.

Marjan Pungartnik

O PESNIKU SMILJANU TROBIŠU

Smiljan Trobiš, Lebanova 35, Novo mesto

Rojen je 2. 11. 1956 v Novem mestu, tu je tudi zaključil gimnazijo leta 1975. Študiral je medicino na Medicinski fakulteti v Ljubljani. Diplomiral je na Pedagoški akademiji v Ljubljani. Po poklicu je predmetni učitelj kemije, biologije in angleščine. Zdaj deluje kot pedagog, prevajalec, lektor, mentor, pesnik in recitator ter vodja delavnic kreativnega pisanja. Od leta 1999 ima status svobodnega ustvarjalca na področju kulture - pesnika. Je član Društva slovenskih pisateljev. Uveljavlja se kot razpoznaven ustvarjalec v dolenskem in slovenskem kulturnem prostoru. Leta 2005 je prejel Trdinovo nagrado Mestne občine Novo mesto za uspehe na kulturnem in literarnem področju. Živi in ustvarja v Novem mestu.

Objavljati je začel že v gimnaziji v glasilih Stezice in Izvestja ter v Dolenjskem listu, nato v literarnih revijah in časopisih: OtočjeO, Oznanjenje, Rast, Znamenja, Revija 2000, Pesniška tribuna, Tretji dan, Mentor, Družina, Apokalipsa, Letni časi, Park, Ognjišče, Vsesledje, Vpogled, Poetikon, Primorska srečanja, Locutio, Prijatelj, Zvon.

Sodeloval je v skupnih projektih Literarnega kluba Dragotina Ketteja v Novem mestu in s poezijo v katalogih slikarjev in likovnih monografijah. Sodeloval je v zbornikih molitvene poezije in v mednarodni antologiji haiku poezije. Izdal je zgoščenko ljubezenskih pesmi. Sodeloval je v antologiji Novomeška knjiga urednika Milčka Komelja. Izdal je zbirko poezije v prozi in refleksivnih tekstov ter domislic in spoznanj Tam so daljave čiste ter izbor izrekov Domislice in spoznanja. Sodeloval je v zbornikih slovenskega aforizma. Objavlja tudi eseje.

Izdal je tri zbirke meditacij in zbirko molitev ter knjigo petih križevih potov.

Napisal je tri knjige o kreativnem pisanju. Objavljenih ima več elektronskih knjig s prevodi pri različnih založbah.

Izdal je dvaindvajset samostojnih pesniških zbirk: V modro (1994), Srečanja (1995), Očiščeno jutro (1998), Dan je globok (2002), Ti si meni dar (2004), Zaveza (2004), Košček neba med vejami (2006), Beli krog (2006), Po lahki teži hrepenim (2007), Hvalnica lepoti (2007), Kakor oblaki ... (2009), Topli dež (2009), Trenutki (2011), Sreča tišine (2012), Tiha želja (2012), Zatišje (2013),

Trepet (2013), Trialog (2014), Spreminjanja (2014), Pod zasviti zvezd (2015), Meander (2015), Nad besedami je nebo (2016).

PRELEPI VEČER

Smiljan Trobiš

Spremni besedi: Marjan Pungartnik, Manja Žugman

Slika na naslovnici: Nataša Mirtič; Rast 1, 2014, jedkanica in akvatinta, 21x29,7cm

Založba: Spes, Ljubljana, 2017

Prva izdaja

Oblikovanje in tisk: ART 32, d. o. o., ŠPES grafični studio, Novo mesto

Naklada: 300 izvodov

Pri izdaji so nam pomagali:

Mestna občina Novo mesto

Krka, d. d.